

Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete
2699 Szügy, Rákóczi út 99-101.

HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2013.

Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata

1. Vezetői összefoglaló:

1.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia Jövőképe

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának jövőképe megalapozott, hiteles, széleskörű információgyűjtésen alapul, amely alapvetően egy irányba mutatva stabil, hosszú távú és fenntartható élhető vidék megteremtésének a lehetőségét kínálja az itt élők számára. Figyelembe véve a helyi, területi adottságokat, így kerültek be a stratégiánkat alapvetően meghatározó irányvonalak közé a helyi termék előállító-, feldolgozó-, értékesítő lehetőségek, a helyi identitástudat fejlesztése, a fiatalok helyben tartása, a környezettudatos nevelés erősítése, a környezeti és gazdasági fenntarthatóság figyelembevételével.

1.2 Főbb célkitűzések

1.2.1. Célkitűzés: A helyi gazdaság fejlesztése

1.2.2. Célkitűzés: Helyi életminőség fejlesztése, kulturális programok támogatása

1.2.3. Célkitűzés: Biztonságos élettér kialakítása, biztosítása

1.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának alapvető célja, hogy hosszútávon, fenntartható módon megteremtse az akcióterület számára a felzárkózás és a folyamatos fejlődés lehetőségét. Vonzó alternatívát teremtve a fiatalok számára a nagyvárosokkal szemben

A jelenleg rendelkezésre álló forrásokból ennek az első lépései tehetők meg, biztos alapot teremtve a következő tervezési ciklusban az önfenntarthatóság kiteljesedésére.

1.4 A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A HVS felülvizsgálata során széleskörű nyilvánosságot és bekapcsolódási lehetőséget biztosítottunk a térség szereplői számára.

A térség lakói, vállalkozói és civil szervezetei elsősorban az Egyesület honlapjáról tájékozódhattak, ahol 2013. március 21-én közzétettük a HVS aktuális felülvizsgálatának menetrendjét a kapcsolódó határidőkkel.

A hirdetőment az önkormányzatoknak, az Egyesület valamennyi tagjának és pályázóinak számára e-mailben megküldtük, mely tartalmazta a HVS felülvizsgálat menetét.

Folyamatos konzultációs lehetőséget biztosítunk a munkaszervezet szügyi irodájában munkanapokon 8:00-16:00 óráig, szerdai napokon hosszított nyitva tartással várjuk ügyfeleinket 8:00-18:00 óráig.

A HVS felülvizsgálat érdekében fórumokat szerveztünk, melyek helyét és idejét a saját honlapunkon közzétettük. Az alábbi településeken tartottunk mikrotérségi fórumokat, időrendi sorrendben: Szécsényben az Ipoly-menti Palócok alirodájában 2013.03.26-án és Érsekvadkerten az Ifjúsági Házban 2013.03.27-én. A fórumokon civilszervezetek képviselői, vállalkozók, cégvezetők, önkormányzatok vezetői, polgármesterek, illetve magánszemélyek is részt vettek.

1.5 A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

Az Ipoly-menti Palócok korábbi Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája 5 fő fejlesztési prioritásra épült. Az időközben bekövetkező változások és összegyűlt tapasztalatok alapján, ezeket a prioritásokat egy fő cél érdekében átdolgozva, 4 egymásra épülő komplex célkitűzésben összegeztük.

A helyi vállalkozások fejlesztése prioritás új stratégiánkban is központi szerepet kapott, és a helyi gazdaság fejlesztése, valamint megerősítése a legfontosabb célunk kell, hogy legyen a jövőben is.

A helyi életminőség fejlesztése korábbi stratégiánkban is kiemelt jelentőségű volt. A rendelkezésre álló erőforrásokat a jövőben sokkal koncentráltabban és hatékonyabban kívánjuk fölhasználni, a helyi identitás tudat fejlesztésére, illetve a környezettudatos életmód népszerűsítésére a fiatalok körében.

A térségek közötti és a térségen belüli együttműködés fejlesztése továbbra is fontos feladatunk és célkitűzéseink között kiemelten szerepel.

A bűnözés túlzott növekedése miatt szükségessé vált, hogy az új HVS-ben szerepet kapjanak a település szintű térfigyelő rendszerek kiépítése.

2. Helyzetelemzés

2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület bemutatása

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületéhez a teljes szécsényi, a balassagyarmati és a rétsági kistérség településeinek nagy része, illetve a pásztói kistérség egy települése tartozik, összesen ötven település.

Földrajzilag a megye észak-nyugati részén helyezkedik el, északról az Ipoly folyó, dél-nyugati irányból a Börzsöny, dél-keleti irányból pedig a Cserhát hegységek határolják.

A gazdaság jellemzői: A térség gazdaságának mozgásterét alapvetően meghatározza, hogy ásványi anyagokban szegény területen fekszik. Az élelmiszeripar számára ugyanakkor viszonylag jó mezőgazdasági környezet áll rendelkezésre.

A gazdasági átalakulás rendszerváltást követően tartós kihatással bírt Nógrád megye, ill. a térségünk vállalalkozási struktúrájára.

Az idegenforgalom – annak ellenére, hogy a megyében található a világörökség részeként kezelt Hollókő, és a nemzetközi hírű Ipolytarnóc – nem járul hozzá számottevően vállalkozásaink fejlődéséhez.

A térségben elsősorban feldolgozóipari, valamint mezőgazdasági és szolgáltató kis- és közép vállalkozások működnek. A vállalkozások mintegy egyötöde az ipari és építőipari ágazathoz tartozik. A kedvezőtlen termőhelyi adottságok miatt a mezőgazdasággal foglalkozók aránya a vállalkozások töredékét jelentik, a szolgáltatói gazdasági ágban tevékenykedők részesedése ugyanakkor magas, több mint kétharmados arányú.

A gazdaság és a munkaerőpiac élénkülésében (elsősorban Balassagyarmat, illetve Rétság város és vonzáskörzetében) a 2000. évben elindult egy kedvező folyamat a multinacionális cégek koncentráltan városkörnyékre településének eredményeként, ez a folyamat azonban 2005. évtől stagnál, és a munkanélküliek számának alakulása tekintetében visszafordult.

A lefedett 50 településen 2007-ben 3154 vállalkozást regisztráltak. Ebből 14,6% a korlátolt felelősségű társaság, 13,8% a betéti társaságok, 68% az egyéni vállalkozók és mindössze 3,6% a részvénytársaságok és a szövetkezetek aránya. Az egyéni vállalkozások ugrásszerű növekedésének köszönhetően 2010-re lényegesen módosultak a belső arányok. A regisztrált vállalkozások száma 5655. Ebből 9,4% Kft., 6,8% Bt., 82% egyéni vállalkozó, 1,8% Zrt., ill. szövetkezet. Meghatározó tehát az egzisztenciálisan és gazdaságilag is érzékeny egyéni vállalkozások aránya (2a.; 2b. melléklet).

A foglalkoztatottak jelentős hányada dolgozik a térségünkön kívül (Balassagyarmat, Rétság, Vác, Budapest és agglomerációja).

A térség előregedőben lévő és többségében alulképzett lakosú települései nem vonzzák a vállalkozásokat. A településeken nincsenek olyan tőkeerős mikro- és kisvállalkozások, amelyek működésük révén számottevően javíthatnának a jelenlegi helyzeten.

A falvak elnéptelenedésének megállításában jelentős szerepet kapnak a vállalkozások megtartását, fejlesztését elősegítő intézkedések. Ennek keretében szükséges továbbá a települések természeti és épített adottságaihoz igazodó, azt hasznosítani tudó mikro- és kisvállalkozások létrehozása az östermelők támogatása. A helyi közösség által lefedett települések foglalkoztatási helyzetét kedvező irányban befolyásolhatja a helyi termékek előállításának, feldolgozásának és értékesítésének lehető legteljesebb mértékben történő fejlesztése, párhuzamosan ezzel együtt a helyi identitástudat fejlesztése, erősítése, a környezettudatos nevelés elősegítése, fejlesztése, a fenntartható fejlődés alapjainak megteremtése egy komplex program keretében. A helyben megtermelt élelmiszerek iránti fokozott kereslet segítheti a családi gazdaságokat és a helyi kisvállalkozásokat. A speciális fogyasztói rés piacokon történő megjelenés növeli a termék hozzáadott értékét, a helyi termékek közvetlen értékesítése pedig a fenntartható mezőgazdasági termelést és a vidék lokális gazdaságának erősödését is elősegíti. A helyi termékek közvetlen értékesítése környezetvédelmi szempontból is előnyös, hiszen kevesebb csomagolóanyagot használunk, és a kisebb távolságra történő szállítás miatt alacsonyabb a szén-dioxid-kibocsátás is. Azáltal, hogy lerövidíti az élelmiszer útját a piac helyben maradását, a munka, és a megélhetés lehetőségét teremti meg.

A lefedett térségről összességében elmondható, hogy gazdasági potenciálja szerény, a településeken nincsenek olyan prosperáló mikro- és kisvállalkozások, amelyek működésük révén számottevően javíthatnák a térség gazdasági, ezen keresztül a foglalkoztatás helyzetét. Ennek megoldása a program egyik lényeges eleme kell, hogy legyen.

A környezet jellemzői: Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületének a működési területe igen diverz, sokszínű mozaikos képet mutat tájszerkezeti és strukturális szempontból is. A lefedett térség rendkívül gazdag természeti és épített értékekben, valamint a néphagyományokban. Ez adja a térség lehetőségeit és nehézségeit is egyben. Lehetőség egyrészt, mert az ipar távolmaradása, a nagy forgalmú autópályák hiánya, az országban is ritkaságnak számító természet közeli tájak megőrzéséhez járult hozzá, amelyek között néhány a ritka természeti értékek között is szerepel. Területi kiterjedéséből fakadóan pedig több, Európában és a világon is unikális értéket jelentő helyszín közelében található, kapcsolódási pontokat is teremtve ezek között. A természeti értékek között példaként a Cserhát és a Börzsöny hegységek, valamint az Ipoly folyó említhető. Az épített értékek közül kiemelhető Hollókő és a drégelyi vár, a szécsényi történelmi városrész, kastélyok, kúriák. A palóc hagyományok erősen áthatják a térséget. A rendkívüli adottságokban rejlő turisztikai, idegenforgalmi lehetőségek azonban - a túrázó, pihenő és szálláshelyek kiépíttlensége, az elégtelen marketing tevékenység miatt nem kihasználtak.

A táj jellegzetességét a Cserhát halom vidéke adja vulkanikus eredetű, szétszórt hegycsoportjaival, erdőfoltjaival és a völgyekben megbúvó falvakkal. A Cserhát hegység és Ipoly folyó peremterületei állat-, és növényfajokban gazdagok.

A közösség területét érinti a Duna-Ipoly Nemzeti Park, a Bükk Nemzeti Park, a Nógrád Geopark, a Cserhát Naturpark, a Natura 2000 területek. Több településhez tartoznak táj- és természetvédelmi területek, jelzett túraútvonalak, turistautak, gyalogos tanösvények, ösvények.

A térség legnagyobb vízfolyása a Magyarországot és Szlovákiát elválasztó északi határfolyó, az Ipoly. A vízmennyiségére jellemzőek a kisebb források, patakok, mesterséges vízterületek, víztározók.

Az intenzív talajszennyezés nem jellemző. Viszont veszélyt jelent az állattartó telepek trágyakezelése, illetve a növénytermesztésben a kemikáliák használata. Legtöbb településen üzemel valamilyen állattartó telep, bár ezek száma az utóbbi években jelentősen csökkent. A legelterjedtebb haszonállat a szarvasmarha és a juh, amelyeket főként extenzív keretek között tartanak.

A térségben a hulladék kezelése, többségében szervezett, az összegyűjtött hulladékot legális hulladéklerakóba szállítják. A szelektív hulladékgyűjtés bevezetése folyamatos. A komoly problémát jelentő illegális hulladéklerakók felszámolása véglegesen még nem megoldott. A térség levegőminősége jó.

A földterületek aranykorona értéke az országos átlaghoz képest általában gyenge, vagy közepes minőségű, kivétel ez alól a Szécsény, Érsekivádkert és a Rétság környéke. A vetésszerkezeten belül meghatározó a búza és a kukorica, jelentős a napraforgó aránya. A térség talaj és domborzati viszonyai miatt, a korábban nagy hagyományokkal bíró bogyógyümölcsök mellett előtérbe kerülhet a gyógynövények termesztése, az őshonos, tájfajtás gyümölcsösök telepítése, a biogazdálkodás. Jó lehetőség kínálkozik az erdei termék, erdei melléktermék-, gyümölcs feldolgozás terén is.

Az érintett területek erdősültsége az országos átlaghoz képest magas. A fő fafajok az akác és a tölgy. Ugyanakkor az alacsony termőképességű mezőgazdasági területek erdősítéssel történő hasznosítása kívánatos.

Összességében elmondható, hogy a HACS által lefedett terület jó természeti adottságokkal, és számos kulturális értékkel rendelkezik. A hagyományos gazdálkodás alapfeltételei rendelkezésre állnak.

Társadalmi jellemzők: A HACS által lefedett térség demográfiai helyzetére összességében a folyamatos lakónépségszűkülés, valamint az elöregedés jellemző. A népesség fogyása oka a születések és a halálozások közötti különbség, valamint az, hogy a térségből - döntően megélhetési okokra visszavezethetően - többen költöznek el, mint ahányan beköltöznek. A vándorlási különbség az elköltözők számának növekedése miatt a 2002. évtől tartósan negatív. Súlyos probléma a szakképzett fiatalok tartós elvándorlása. (1a.; 1b. mellékletek)

Külön kiemelendő a térség elmaradottabb falvaiban egzisztenciális és szociális helyzetüket tekintve kilátástalan körülmények között élő roma népesség nagy arányának kérdése.

A többszörös hátrány felszámolásához komplex rehabilitációs programokra van szükség.

A kistérségekben élők mintegy 60 százaléka alacsonyan iskolázott, ami a foglalkoztathatóság szempontjából igen komoly hátrányt jelent.

A lefedett térségről összességében elmondható, hogy magas a nehéz szociális helyzetű roma népesség aránya, amely alacsony iskolázottsággal párosul. A képzettség alacsony színvonalú, az elvándorlás magas számot mutat. A hagyományőrzés még jelentősen fellelhető a térségben.

Demográfiai helyzet:

Az Ipoly-menti Palócok Helyi Közössége által érintett terület lakosságának demográfiai helyzetére a folyamatos népességfogyás és az elöregedés jellemző. Ennek oka, hogy a természetes fogyás vándorlási veszteséggel párosulva erősítette fel a népesség csökkenését. Ezen belül is kedvezőtlen tendencia, hogy az 1000 fő alatti falvak háromnegyedénél 2% fölötti a népességfogyás. A térségen belül Patvarc és Kutasó tudták pozitív vándorlási nyereséggel növelni lakosaik számát, míg Szátok pozitív természetes szaporodásának köszönheti kivételes pozícióját. A térség lakónépessége 2007. január 1-én 50.951 fő, mely 2010-re 49.628 főre csökkent. A helyi közösséget alkotó 50 településnek több mint a 30 %-a 500 fő alatti, közel 65 %-a pedig 1000 fő alatti lakossal rendelkezik. A 2000 főt meghaladó települések száma 5, melyből a legnagyobb az egyetlen város, a - 2007-ben 6009 fővel, 2010-ben 5838 fővel bíró - állandó lakónépességű Szécsény. (1a.; 1b. mellékletek) A térség állandó népességének kor szerinti összetétele átlagában az alábbiak szerint alakult: 0-14 évesek: 15 %; 15-17 évesek: 4 %; 18-59 évesek: 58 %; 60 éven feletti lakosok: 23 %.

A folyamat megállítására jelentős népesedés- és szociálpolitikai beavatkozásokra van szükség, ugyanakkor a probléma közép- és hosszú távon stratégiai kérdésként kezelendő. Ellenkező esetben a térség elnéptelenedési folyamata felgyorsul.

A közösség részét képező települések népességének alakulását vizsgálva megállapítható továbbá, hogy azok a települések, ahol nincs vagy nem számottevő a roma kisebbség ott folyamatos a létszámcsökkenés, ahol pedig nagyszámú a roma kisebbség ott a népesség stagnálása tapasztalható. A határ közelsége miatt a szlovák kisebbség jelenléte a jövőben a határ menti partnerségi kapcsolatok kialakításában, jelentős szerepet játszhat.

A társadalmi csoportok között megfigyelhető jelenségeket vizsgálva megállapítható, hogy a leghátrányosabb helyzetben a pályakezdő fiatalok, a munkaerőpiacról kiszoruló, szakképzetlen 50 év feletti korosztály és az alacsony nyugdíjjal rendelkezők vannak.

Összességében elmondható, hogy a terület elöregedő, csökkenő létszámú tendenciát mutat.

Foglalkoztatás

A helyi közösség legtöbb településére jellemző, hogy a legnagyobb foglalkoztatók a helyi önkormányzatok és intézményeik. Problémát jelent, hogy elenyésző (mindössze hét) a térségben a nagyobb – legalább 100 fő foglalkoztatását biztosító - vállalkozások száma. A helyi vállalkozások jelentős része mikro- és kisvállalkozás, amelyek közül több csak 4-5 fő foglalkoztatását tudja biztosítani. Az egyéni vállalkozók és a civil szervezetek foglalkoztatási ereje gyenge.

A felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok nem maradnak a térségben, hanem a képzettségüknek megfelelő munkahelyeken – nagyobb városokban, a megyeszékhelyen vagy Budapesten – helyezkednek el. Az országban tudományos fokozattal 15000 fő rendelkezik, sajnálatos tény, hogy a megyénkben ebből csak 10 fő él.

Az álláskeresők strukturális jellemzői évek óta kedvezőtlenül alakulnak. Sok esetben a több évi állásnélküliség, társulva a gazdasági, megélhetési nehézségekkel, jelentős szociális problémává változhat. Erre a problémára megoldás lehet a befektetések ösztönzésére irányuló tevékenységek megújítása a vállalkozási környezet és az innovációs feltételek javítása, továbbá a tudás alapú és szociális gazdaság nyújtotta lehetőségek kiaknázása, a civil társadalom erősítése.

A helyben maradtak számára az utóbbi 2 év válságának is köszönhetően tovább szűkült a lehetősége a munkahelyi elhelyezkedésnek. A meglévő üzemek jelentős része nem helyi tulajdonban van, és nem ad lehetőséget a bedolgozói kör kialakítására sem. Térségünkben alapvetően “hozott anyagból” dolgozó, nemzetközi piacokra termelő üzemek találhatóak. A kis- és közepes vállalkozások is ki vannak szolgáltatva a nagyobb felvevő cégeknek. Kevés a helyi fizetőképes vásárlóerő, amely hosszú távú biztos megélhetést jelenthetne az itt élőknek, vállalkozóknak. Tapasztalható, hogy már az idősebbek is leszokóban vannak a kiskertek megműveléséről, a fiatalok pedig - kevés kivételtől eltekintve - nem is gondolkoznak hosszú távon a helyben maradáson. Az elhagyott lakóházak, kertek egy részét főként budapestiek vásárolják föl hétvégi ház céljából, más részüket néhány helyi vállalkozó igyekszik falusi vendégházként üzemeltetni, egy részük pedig leromló, lepusztuló állapotban torzítja a faluképet.

Összefoglalva megállapítható, hogy a HACS által lefedett térség foglalkoztatási helyzete az utóbbi években – többek között a világgazdasági válság miatt – kedvezőtlenül alakult, a befektetési tevékenységek, a kis- és középvállalkozások támogatását célzó pályázati lehetőségek nem kompenzálták a foglalkoztatottak számának csökkenését.

Közlekedési infrastruktúránk állapota nagyban gátolja gazdaságunk fejlődését, rányomja bélyegét az itt élő emberek életminőségére, komfortérzetére. A fővárossal való összeköttetést az eléggé túlterhelt 22. sz. főközeledési út, illetve a 2/A gyorsforgalmi út biztosítja. Településeink többségére jellemző az emberek napi, heti ingázása lakóhelyeik, ill. budapesti munkahelyük, iskolájuk között. A térség alsórendű útvonalai elavultak, műszaki állapotuk - főleg kis teherbírásuk miatt - sok helyen felújításra szorulnak. Kedvező változás a szécsényi

kistérség 2010-ben megvalósított fejlesztési programja. Távolsági autóbusszal a 22-est nem érintő kistérségek elérhetősége - az átszállási viszonyok miatt – nehéz.

A szlovák-magyar határon a világháborúban lerombolt Ipoly-hidak is gátjai a határ menti kapcsolatok kiaknázásának, a szorosabb közösségi, gazdasági, civil együttműködésnek. Térségünkben összesen két határátkelőhely van (Parassapuszta, Balassagyarmat). Öröndetes, hogy hosszú évek előkészítő munkája után idén Szécsény – Pöstyénpusztánál, illetve Nógrádszakál - Rárópusztánál megépülnek az Ipoly-hidak.

Az agrárinfrastruktúrát kiszolgáló utak kiépíttlensége, a meglévők karbantartásának hiánya több helyen okoz gondot. A térség egyetlen kerékpárútja a Rimóc-Hollókő kerékpárút. A kerékpárút hálózat kiépítése mind a turisztikai célkitűzések megvalósítása miatt, mind pedig közlekedésbiztonsági szempontból fontos.

Minden településen van gázvezeték, vízhálózat, a csatorna-építés folyamatos, a települések 90 %-ánál kiépített. Internet-hozzáférésre van mód mindenütt, az elmúlt néhány évben történt fejlesztéseknek köszönhetően.

Összességében az alpinfrastruktúrák kiépítettsége megfelel az országos átlagnak. Azonban a családok 5-8 százaléka a szociális helyzet miatt a telekhatáron belülre vagy a lakásba bevezetett gázszolgáltatást nem veszi igénybe.

Civil szervezetek, közösségi élet, hagyományok

A nonprofit szervezetek számának meghatározása bizonytalan a nyilvántartási problémák miatt. Számuk évről évre nő, egyre határozottabban jelenik meg a minőségi fejlődés igénye.

A civil szervezetek 2/3-a egyesületi forma, 1/3-a alapítvány és csupán néhány százaléka kiemelten közhasznú társaság.

Legjellemzőbb problémájuk, hogy nem rendelkeznek megfelelő alaptőkével, bevételeiket döntő többségben a tagok befizetései, az önkormányzati támogatások képezik, amelyek a legszükségesebb működési költségeket fedezik. Fejlesztésre, eszközbeszerzésre, szakmai programra alig nyílik lehetőség. A szervezetek zöme nem rendelkezik főállású alkalmazottal, nincs szakmai kapacitása pályázati programok kidolgozására és megvalósítására. Még a magasabb költségvetéssel gazdálkodó szervezetek sem rendelkeznek olyan saját bevétellel, amely a működést és a munkatársak bérezését fedezné, a pályázatokhoz esetenként szükséges önrészt biztosítaná.

A civil szervezetek döntő többsége csak helyi szervező erőt képvisel, tevékenységük nem terjed ki működési területük kistérségi koordinációjára. A civil szervezetek hatékony munkájához kistérségi szintű, illetve térségeken átívelő komplex összefogására van szükség.

A nehézségek ellenére mégis egyre több civil szervezet működik és gazdag programokkal, széles rétegeket érintő tevékenységi körrel segíti a helyi társadalom építését, valamint egyre több feladatot lát el.

2.2. A LEADER helyi akciócsoporthoz és a helyi partnerség

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületének megalakítása, szervezése során alapvetően az Akciócsoporthoz által érintett 4 statisztikai kistérség (szécsényi, balassagyarmati, rétsági, pásztói) területén található és működő területfejlesztési szervezetekkel, valamint ezeken belül az egyes önkormányzatokkal, legalább mikro térségi szinten működő civilszervezetekkel és vállalkozásokkal (a továbbiakban: térségi szereplők) közösen lett megalkotva az a stratégia, amelynek alapján az elmúlt pályázati ciklusok lebonyolításra kerültek.

A Helyi Vidékfejlesztési Irodák, a Többcélú Kistérségi Társulások, az önkormányzatok és néhány a térségi, illetve megyei civilszervezet töltötték be a vezető szerepet ebben a folyamatban. (Vidékfejlesztők Nógrádi Egyesülete, Nógrád Turizmusáért Egyesület, Sugárkankalin Turisztikai Egyesület)

Amely szervezetek ekkorra már széleskörű adatsorokkal, adatbázisokkal és kapcsolatokkal rendelkeztek, amelyek a későbbiek folyamán az Akciócsoporthoz lettek egy homogén egységgé formázva.

Az egyesület megalakulásának kezdetétől betöltötte azt a szerepet, amely teret, lehetőséget adott a folyamatos konzultációra egymással az akcióterület valamennyi térségi szereplője és lakosa számára.

A különböző információs csatornákon keresztül, így internet (honlap, e-mail), különböző időszaki nyomtatott kiadványok, települési, mikro-és kistérségi szervezési szintű fórumain folyamatos tájékoztatás és partneri viszony alakult ki az Akciócsoporthoz és a térségi szereplők között, amely tovább bontva megjelent az egyes szereplők között is, kinyitva ezzel olyan csatornákat, amelyek előtte nem vagy alig működtek.

A partnerségi viszony az elmúlt években végzett folyamatos területi munkának köszönhetően sokat fejlődött, de az aprófalvas településszerkezet még a 21. század fejlett kommunikációs eszközeinek igénybevételével is igen nehézkes, és nem teszi lehetővé a viszonylag teljes körű információs háló működtetését. Továbbá a szereplők részéről is érezhető megtorpanás a folyamatban.

Ugyanakkor a szereplők igénylik a személyes találkozásokat, kiscsoportos vagy térségi szintű személyes konzultációkat, megbeszéléseket. Ezért az akcióterületen folyamatosan szervezésre és bonyolításra kerülnek különböző tájékoztató és egyeztető fórumok, amelyeken a szereplők egymással is tudnak partneri viszonyt létesíteni, építeni.

Mindezen tevékenységét az Akciócsoporthoz a jövőben tovább akarja szélesíteni, erősíteni, ezért is tartjuk kiemelten fontosnak a felülvizsgált stratégiában megjeleníteni az együttműködés erősítésének a lehetőségét.

2.3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése.

A helyzetelemzés megállapításai szerint az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete által lefedett térség gazdasági potenciálja szerény, a településeken nincsenek olyan prosperáló mikro- és kisvállalkozások, amelyek működésük révén számottevően javíthatnák a térség gazdasági, ezen keresztül a foglalkoztatási helyzetét. A népesség elöregedőben van és csökken. Külön kiemelendő a térség elmaradottabb falvaiban egzisztenciális és szociális helyzetüket tekintve kilátástalan körülmények között élő roma népesség aránya, valamint az, hogy a népesség mintegy 60 százaléka alacsony iskolázottságú, ami a foglalkoztathatóság szempontjából komoly hátrányt jelent.

A térség ugyanakkor rendkívül gazdag természeti és épített értékekben, valamint a néphagyományokban. A rendkívüli adottságokban rejlő turisztikai, idegenforgalmi lehetőségek azonban messze nem kihasználtak.

Fő cél az "Élhető táj, éltető kultúra, élhető vidék" fenntartható módon történő megteremtése, ami a gazdaság fejlesztése, a piacépes termékek előállítás, a térség humán erőforrásának fejlesztése, az itt élők tudásbázisának bővítése révén valósítható meg.

A stratégiánkban meghatározott prioritások és intézkedések mindegyikének megvalósítása fontos térségünk számára. A célkitűzések alulról kezdeményezett, a jövőképet lényegesen formáló elképzelések, amelyek a fejlesztési források sikeres igénybevitelével ténylegesen befolyásolhatják térségünk pozitív irányú fejlődését.

A stratégia készítése során a legfontosabb szempont volt a helyi sajátosságok, egyedi adottságok, és problémák lehető legteljesebb mértékben történő figyelembevétele.

Valamennyi prioritás érinti az önkormányzati-, vállalkozói- és civil szférát egyaránt. Programunk komplex fejlesztési stratégia, amelyben a célokat a három szféra partnerségével kívánjuk megvalósítani. A fejlesztések során jelentős szerepet kapnak a hátrányos helyzetű csoportok, a fejleszteni képes, tökeerős vagy innovatív módon tervező, de forrásszegény vállalkozók és az önkormányzatok.

Stratégiánkban kiemelten kezeltük a civil szervezeteket, mivel intenzívebb részvételük az értékteremtő munkában egyik kitörési pont lehet térségünkben. A civilek képesek a legeredményesebben együttműködni mind a gazdasági szereplőkkel, mind az önkormányzatokkal. A helyi lakosság bevonásával, „megmozgatásával” sokszor hatékonyabb a civil összefogás, mint más szektorok segítségével.

Tekintettel a térségünk különleges kulturális, természeti adottságaira jelentős szerepet szántunk a turizmus fejlesztését elősegítő célkitűzések megvalósításának. A III. tengelyben a turisztikai tevékenység ösztönzése célkitűzésben 16 db magán szálláshely kialakítása volt tervezve az 50 településre, ebből megvalósult 14 db, valamint 2 db ifjúsági szálláshely kerül kialakításra.

A IV. tengely keretéből 30 fő alatti ifjúsági szálláshely kialakításának támogatása megnevezésű célterületre 7 db pályázat kapott támogatást a fejlesztéshez. A marketing anyagok elkészítéséhez további pályázati forrás szükséges. A pályázati kiírások eredményeként megoldódott a térség legnagyobb problémája a turizmus területén. A megvalósult projektek ellenére akadnak olyan települések, kisebb térségek, ahol szükségét látjuk még újabb turisztikai elősegítő fejlesztéseknek, köztük magánzálláshelyek kialakításának.

A LEADER második támogatási körének egyik prioritása volt a helyi turizmust ösztönző Zöldút hálózat kiépítés. Erre a fejlesztésre irányult egy célterületünk.

A Zöldutak, zöldutas információs pontok, kialakítása és fejlesztése célterületben 4 db pályázat részesült támogatásban. A nyertes projektek szinte a teljes illetékességi területünket lefedik. A későbbiekben a marketing háttérének a kiépítése szükséges.

Intézkedéseink között szerepel a kialakulóban lévő vidéki - a vízi-, vadász-, lovas-, gasztroturizmus fejlesztése, de emellett megjelennek a sport, a konferencia, a kulturális és a tematikus turizmus egyéb formái is. Ezen turisztikai célkitűzések szorosan összefüggnek a gazdaságfejlesztési célokkal is.

A III. tengely turisztikai fejlesztések ösztönzése területen 1 db lovasturisztikai szolgáltatás kerül kialakításra, valamint 2 db szolgáltatásbővítés (kézműves porta, pajtakert kialakítás). A bemutató anyagok és ismertető füzetek kialakításához további pályázati forrásokra van szükség.

A IV. tengely Sport tevékenységekre alkalmas infrastruktúra fejlesztésének támogatása célterület keretéből 2 db lovas szolgáltatásfejlesztési pályázat került a nyertes pályázatok közé. Eszközbeszerzésre további pályázati forrásra van szükség. A lassan fejlődő turisztikai ágazatban még mindig kevés a szolgáltatás, a térségben ezt még erősíteni kell.

Fontos célunk a települési képet meghatározó épített és kulturális örökségeink pusztulásának megakadályozása. Különösen meghatározóak az életminőség és a komfortérzet javítását szolgáló, valamint a palóc identitáshoz kapcsolódó intézkedések. A vonzó településkép hosszú távon gazdasági eredményeket is hoz, mivel a vállalkozók is szívesebben fektetnek be oda, ahol jól érzik magukat, és ahol van értéke a régi tudások őrzésének. Az identitástudat kialakítása a fiatalokban, a lakosság közösségi rendezvényei, a települések együttműködése, a kommunikáció erősítése a helyi életérzés, a helyi életszínvonal emelkedését is szolgálják. Az élhetőbb települések megállíthatják az elvándorlást, a vidéki életszínvonal további romlását.

A III. tengely falumegújítás, falufejlesztés pályázati kiírásra 8 db játszótér kialakítás, 1 db templom felújítás, 3 db faluközpont felújítás, 1 db kultúrház felújítás, 4 db közpark felújítás és 1 db templomtér kialakítás került a nyertes pályázatok listájára.

Vidéki örökség megőrzése jogcím keretéből 9 db templom és 2 db plébánia valamint 36 helyi védettséget élvező kontyos parasztház és a moharai Tolnay Klári kúria került a támogatott pályázatok körébe. Eredményesek és látványosak a nyertes pályázatok egy-egy településen.

A IV. tengely Rendezvények jogcím a népi hagyományokra, kulturális és természeti értékekre épülő rendezvények, fesztiválok szervezésének, rendezésének támogatása célterületben 9 db pályázat került a nyertesek listájára. Hagyományörző eszközökre, fellépő ruhákra további pályázati forrás szükséges. A települések rendezvényei sokkal színvonalasabbak nagyobb közönséget vonzanak.

Képzések szervezése a gazdasági potenciál növelése érdekében célterületre 2 db nyertes pályázat érkezett a munkaszervezethez. A képzések szervezése által több a hozzáértő szakember a területen.

Telekommunikációs fejlesztések támogatása célterületben 4 kedvezményezett mindegyike sikeresen pályázott. Javul a térség kommunikációs feltételrendszere.

Kulturális és szakmai együttműködés célterületben 5 db kedvezményezett van a nyertes pályázatok között. Eszközbeszerzésre további pályázati forrást szükséges rendelni.

Mikrotérségi és települési szintű turisztikai és egyéb szakmai együttműködések támogatása célterületben 5 db pályázat van a nyertesek között. Eszközbeszerzésre további források igénye merült fel. Nagyobb hangsúlyt kap az összefogás a települések és szervezetek között a színvonalasabb rendezvények elérése érdekében.

Térségi fejlesztőközpont létesítése célterületben 2 kedvezményezett kapott pozitív elbírálást. Új információs és tudásbázis alakul ki a térségben. Eszközbeszerzés, munkabér támogatásra igény merül fel.

Települések kulturális örökség megőrzésének támogatása pályázati kiírásra 4 db kedvezményezett pályázata kapott támogatást ebből a keretből. Kulturális örökség feltérképezésre kerültek. Marketing tevékenységhez további forrás igény merült fel.

Közbiztonság feltételrendszerének támogatása célterületben 10 pályázóból 10 sikeresen pályázott. A települések biztonságosabbá válnak, a megelőzés lett a fő cél. További eszközbeszerzést igényel ez a célterület, valamint a biztosabb élettér elérése érdekében szükséges a későbbiekben térfigyelő rendszer kiépítése.

A LEADER második támogatási körében az egyik legfőbb célunk a helyi fiatalok identitástudatának és környezettudatosságának erősítése, elvándorlásuk megakadályozása. Ennek érdekében olyan programokat kellett kidolgozni és megvalósítani, amelyek az óvodától a felnőtté válásig segíti a fiatalokat a helyi értékek megismerésében, saját településük, térségük megszeretésében.

Fiatalok környezet- és egészségtudatosságának fejlesztését, identitástudatának erősítését szolgáló rendezvények, programok támogatásának keretében 4 db projekt került elfogadásra. Hasonló tartalmú kísértékű rendezvényeket a jövőben is szeretnénk támogatni.

Fiatalok környezet- és egészségtudatosságának fejlesztését, identitástudatának erősítését szolgáló fejlesztőközpontok létrehozása és fejlesztése célterület keretében 7 db projekt került

elfogadásra. Az ilyen és ehhez hasonló projektekre a jövőben is szükség van a fiatalok helyben tartása érdekében.

A térség identitástudatának, környezet- és egészségtudatos életmódjának fejlesztése, a fenntartható gazdasági együttműködés erősítése az Ipoly-menti Palócok HACS területen a célterület keretében 8 db projekt került elfogadásra. Hasonló tartalmú rendezvényeket a jövőben is szeretnénk támogatni.

A társadalmi erő fontos eleme lehet, ha intézkedéseink révén a térségünkben jelentős számú halmozottan hátrányos helyzetű, roma identitással rendelkező lakosság is bekapcsolódik a programok végrehajtásába. A romák, a kisebbségek, a nők, a pályakezdők, a munkanélküliek, a büntetett előéletűek, a fogyatékosok, ill. a megváltozott munkaképességűek integrációjának elősegítésére külön prioritást terveztünk „hátrányos helyzetű csoportok integrációjának elősegítése” címmel, de a „helyi életminőség fejlesztése”, ill. a „társadalmi tőke erősítése” prioritásokon belül is hangsúlyt fektetünk az esélyegyenlőség biztosítására.

Hátrányos helyzetű csoportok hagyományainak ápolása, képzési és foglalkoztatási tájékoztatók szervezése célterületben 2 db pályázat kapott pozitív elbírálást és került a támogatottak közé. Előtérbe kerültek a rég elfeledett értékek.

Hátrányos helyzetű csoportok képzési lehetőségeinek megteremtése célterületben 2 db pályázat szerepel a nyertesek listáján. Eszközbeszerzés elemet kell erősíteni. Hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatásának elősegítése a képzésekkel.

Hátrányos helyzetű csoportok integrációjának elősegítése, támogatása célterületben 8 db nyertes pályázat kapott pozitív elbírálást. Hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása.

Meggyőződésünk, hogy a stratégiánkban rögzített intézkedések mögött tervezett fejlesztési források nagysága a térségben felmért igényeknek csak a töredéke lehet, és nem tudja megoldani az ország fejlettebb térségeihez való felzárkózást, és nem tud olyan életminőséget produkálni, hogy máról holnapra jelentősen csökkenjen a térségből történő elvándorlás mértéke.

Ennek ellenére helyi vidékfejlesztési stratégiánk megvalósulása esetén 10 éves távlatban jelentős eredményeket érhetünk el, mivel a fejlesztésbe bevont területeken elindul egy folyamat, amely mind a térség, a gazdaság fejlődésére, mind a versenyképességének javítására, az együttműködés eredményességére és az elvándorlás csökkentésére pozitív befolyással bír.

Első ütemben a III. tengely mikrovállalkozás jogcímében 19 db nyertes pályázat, a második ütemben 8 db, az utolsó körben 12 db született.

A helyi gazdaság, illetve a vállalkozás fejlesztés szempontjából a LEADER jogcím is fontos szerepet játszott. Az elmúlt években számos célterület keretein belül támogattunk helyi termelőket, helyi terméket előállító üzemeket, azok létrehozását, fejlesztését, korszerűsítését. Az alábbi célterületek irányultak helyi gazdaságfejlesztésre:

Helyi termékeket előállító és feldolgozó több funkciós modell gazdaságok létrehozásának és fejlesztésének piacra jutásának támogatása pályázati kiírásra 2 db pályázat érkezett és kapott pozitív elbírálást. Erősíteni kell a gépbeszerzést. Két bemutatásra is alkalmas modell gazdaság alakult ki a térségben, melyek bemutathatóak a nagyközönség számára is.

Helyi termék előállításának, feldolgozásának és piacra jutásának támogatása célterületben 4 db pályázat érkezett és nyert. A helyi termékek piaci megjelenése egyöntetűbb, a termékek piacosabb kivitelben készülnek. Eszköz-, gép-, és technológia beszerzést kell erősíteni a pályázati forrásból.

A LEADER második támogatási köréből is sikerrel támogattunk több helyi termelőt az alábbi célterületekben:

Helyi termékeket előállítását és feldolgozását szolgáló kis értékű projektek támogatása keretein belül 1 db projekt volt támogatható.

Kizárólag helyi termékek értékesítését szolgáló központok, boltok, mozgó boltok létrehozása és fejlesztése célterület keretein belül 3 db projekt jutott támogatáshoz.

Helyi termékek előállításának, feldolgozásának és piacra jutásának támogatása célterület keretein belül 5 db pályázat került támogatásra.

A gazdaságfejlesztés szempontjából az ilyen és ehhez hasonló helyi termék előállító üzemek létrehozását, fejlesztését kívánjuk támogatni.

Fontos szempont lesz továbbá az esélyegyenlőség és a fenntarthatóság biztosítása a konkrét pályázati kiírások megfogalmazásánál is. Több szervezet együttműködésével – a szükséges források megosztásával – a fenntarthatóság jobban biztosítható, így a partnerségre fogjuk ösztönözni a jövőbeni pályázókat.

A helyi termékek és szolgáltatások fejlesztését, a versenyképesség javítását, az innovációs készség erősítését tartjuk a fenntartható fejlődés alapjának. Ha sikerül elérnünk, hogy a kedvezőtlen tendencia megváltozzon a gazdaságban, a tudás-szerző képességben, a közösségi, vagyis a társadalmi tőke erősítésében, akkor javulhatnak az esélyegyenlőségi mutatóink. Stratégiánk komplex fejlesztési programokat kíván finanszírozni, hogy azon belül az egyes végrehajtandó feladatok egymást erősítsék, így növeljék a fenntarthatóságot a program végezte után is. Általános elvként érvényesítjük a pályázatok bírálatakor, hogy a vállalkozások versenyképes, eladható terméket hozzanak létre, és a kulturális örökségünk megmentésére irányuló támogatáshoz olyan pályázó jusson, aki értékteremtő-, mentő tevékenységével biztosítja a fenntarthatóságot.

2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A világban zajló dinamikus változások és az elmúlt több mint 2 év világgazdaságban zajló válság jelentős hatással volt az Akciócsoport által lefedett területen működő, cégek, vállalkozások, önkormányzatok, civilszervezetek, polgárok (továbbiakban: térségi szereplők) napi életére is. Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületének 2008-ban elfogadott Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája a válság előtt kalkulált lehetőségeket és irányvonalakat rögzítette. Nyilvánvaló volt számunkra, hogy alapjaitól kell újragondolni a stratégiát.

Az elmúlt 2 évben az önkormányzatok gazdasági helyzete tovább romlott, és jelentősebb részük a mindennapi fennmaradásért folytat nap, mint nap küzdelmet. A vállalkozások száma a szűkülő és egyben átalakuló piaci folyamatok hatására csökkent. A civilszervezetek alapvetően eddig is elsősorban pályázati támogatásokból igyekeztek létüket meglapozni. Az egyedi szponzorok az elmúlt időszak hatásai miatt tovább fogytak, így az eddig is szűkös keretek tovább csökkentek.

Elmondható, hogy minden szektor alapvetően a saját gondjai, problémái kezelésére koncentrált, a közösen gondolkodás, az együttműködési szándék jelentősen megtorpant. A történések rávilágítottak arra, hogy mennyire kiszolgáltatott és sérülékeny a térség a külső hatásoknak.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján kerültek megfogalmazásra a felülvizsgált stratégia alapelemei, amelyek a fenntarthatóságról, a környezeti nevelésről és a helyi és biotermékek termeléséről, feldolgozásáról, piacra juttatásáról, a fiatalok helyben maradásáról és az együttműködésről szólnak.

A még megmaradt nagyobbak mondható foglalkoztatók felé való kiszolgáltatottság alapvetően feloldható, ha az Akcióterület szereplői megteremtik a fenntarthatóságot, a helyi termékek helyben történő előállításával, feldolgozásával és helyben, illetve az akcióterületen történő értékesítésével, a beáramló források térségben tartásával a folyamat önfenntartóvá tehető meg. A környezeti neveléssel, a környezettudatossággal, a helyi identitástudat erősítésével és jó példák szolgáltatásával lehetőséget teremt a fiatalok helyben tartására, a szakképzett fiatalok visszaáramoltatására a térségbe. Újra pozitív jövőképet hozva a vidékre.

Mindezek az irányvonalak egy vezérfonalra fűzve együttesen teremthetik meg hosszútávon az akcióterület számára a felzárkózás lehetőségét.

A rendelkezésre álló forrásokból ennek az első lépései tehetőek meg, biztos alapot teremtve a következő tervezési ciklusban az önfenntarthatóság kiteljesedésére.

2.5 SWOT elemzés

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - Természetközeli területek aránya viszonylagosan magas, diverz, sokszínű táj- és talajszerkezet - Országos viszonylatban is kiemelkedően magas erdősültség, fenntartott vadállomány, viszonylag magas vadászturizmus - Mozaikos mezőgazdasági tájszerkezet, diverz, viszonylag fajgazdag területek, nagyterületű monokultúrás gazdálkodás nem jellemző - Óshonos háziállatok újra termelésbe vonása, extenzív gazdálkodás térnyerése - Alacsony ipari tevékenység-tiszta levegő-alacsony szintű talaj degradáció - Tájjellegű palóc, népi hagyományok, kézművesek, helyi termékek, szóttesek megléte - Hagyományos vidéki életmódhoz köthető tevékenységek - A működési területen Tájvédelmi Körzet, Natúrpark és Geopark hálózat is kapcsolódik - Magas számú természeti és kulturális látnivalók - Vendégházak száma, színvonala folyamatos emelkedést mutat - Szelektív hulladékgyűjtés szervezettsége megfelelő 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprófalvas településszerkezet, sok elhagyott, kezeletlen terület - Megműveletlen kiskertek magas száma - Az erdő- és mezőgazdálkodás eltartó képessége alacsony - Mezőgazdasági termékek alacsony szintű helyi feldolgozottsága - A mezőgazdasági haszonállat állomány jelentős csökkenése - Régi gyümölcsösök kivágása, elöregedése - Alacsony foglalkoztatottság, országos átlag fölötti munkanélküliségi ráta, bérek az országos átlag alatt alakulnak - Fiatalok elvándorlása - Gyenge humánerőforrás potenciál - Innováció alacsony szintje - Alacsony szintű együttműködés gazdasági és civil téren is - Alacsony szintű marketing és PR tevékenység - Hiányos kommunikációs hálózat, együttműködés esetleges - Nincs kidolgozott szövetkezeti háló az értékesítésre - Tanösvényi hálózatok száma kevés, alacsony fejlettségű, nincsenek kapcsolódási pontok - Helyi védettség hiányos - Turisztikai szereplők alacsony szintű együttműködése - Környezettudatos életmódnevelés alacsony szintű

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - A természeti, táji adottságok magasabb szintű kihasználása - Az új típusú szövetkezesek, innovációs központok támogatása - Az extenzív mezőgazdasági termelés támogatottságának növelése - Őshonos gyümölcsösök kialakítása - Biotermékek, biogazdálkodás támogatása - Erdei termékek, erdei melléktermékek feldolgozása - Gyógynövények termesztése, feldolgozása - Helyi termék, helyi piac fejlesztés, kialakítás - Térségi szintű bolthálózat, mobil vagy mozgó boltok kialakítása, fejlesztése - Őstermelők támogatása, őstermelői hálózat kialakítása, fejlesztése - A speciális termékek iránti érdeklődés fokozódása a hazai és EU piacokon - Promóciós- és média kampányok - Vidéki turizmus támogatása - A környezettudatos nevelési, fejlesztési és természetközeli sport programok támogatása - Zöldút hálózat, tanösvény hálózat fejlesztés, bővítés, kialakítás 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezeti, természeti értékek sérülékenysége - Kiszámíthatatlan, gazdasági helyzet, a gazdasági folyamatok változékonysága - Társadalmi bizonytalanságok, tervezhetőség - és a fenntarthatósági tényezők labilitása - Elvándorlás további fokozódása - A multinacionális cégek befolyásának erősödése általánosan - Közösségek, civilszervezetek további szétesése

3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete által lefedett akcióterületre megalkotott stratégiának minden szegmense, alapvetően egy közös elérendő célt erősít, hogy végre a térség kimozduljon jelenlegi állapotából, és elinduljon az együttműködés és a fenntartható fejlődés meglehetősen hosszú és küzdelmekkel teli útján. Figyelembe véve a helyi, területi adottságokat, így kerültek be a stratégiánkat alapvetően meghatározó irányvonalak közé a helyi termék előállító, feldolgozó, értékesítő lehetőségek, a helyi identitástudat fejlesztése, a fiatalok helyben tartása, a környezettudatos nevelés erősítése.

Megteremtve ezzel az élhető vidéket, amely hosszú távú versenyképes alternatívát kínál az itt maradni akaró fiataloknak, és visszahívja azokat, akiben fölébred a helyi identitástudat, és elvégezve tanulmányaikat, visszatérve szülőföldjükre kívánják tudásukat hasznosítani.

A lehetőségeink megvannak, mind természeti adottságokban mind pedig humán erőforrás tekintetében. A stratégia túlmutat az elkövetkező két éven. Jövőbeni célja, hogy a következő tervezési időszakra olyan állapotba kerüljön az akcióterület, hogy fiatal, szakmunkás, magasan kvalifikált szakember egyaránt megtalálja a számítását egy fenntartható módon fejlődő, közösségteremtő térségben.

Az ide látogató turista, ha beszámol hazatérve, hogy mit látott azt tudja majd elmondani, hogy egy együttműködő, környezeti, természeti, kulturális értékeire odafigyelő, hagyományait tisztelő, környezettudatos életmódot és gazdálkodást folytató emberek lakta fejlődő pályán lévő vidéken járt, amelyet érdemes ismerőseinek ajánlani, jó példát szolgáltat más térségeknek, közösségeknek, hogy élni kell az összefogás erejével és élni kell a térség nyújtotta lehetőségekkel.

Összességében az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületének Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának jövőképe megalapozott, hiteles, széleskörű információgyűjtésre alapul, amely stabil, hosszú távú és fenntartható élhető vidék megteremtésének a lehetőségét kínálja az itt élők számára.

3.2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesületének akcióterületén, a legfontosabb megfogalmazódott szükséglet a hosszútávon és fenntarthatóan megteremthető foglalkoztatás. Ennek legfontosabb eleme a célkitűzésekben ismertetett helyi termék előállítás, feldolgozás és értékesítés feltételeinek megteremtése, kialakítása. A fiatalok identitástudatának, környezettudatosságának fejlesztése, az ifjúság helyben tartása, valamint önkéntesként való

megjelenése, mint érzékelhető térségi szükséglet kapcsolatban van a megfogalmazott célkitűzésekkel, mivel ezek megléte alapvető feltétel a vidék jövőjének szempontjából.

A tervezett jövőképpel szorosan összekapcsolódik a helyi turizmus fellendítése. Olyan település szintű turisztikai beruházások szükségesek, ami a település összképét javítja, helyi értékekre épül illetve azok megőrzésére irányul. Ezek a fejlesztések fontosak az identitástudat erősítése szempontjából.

3.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

1.Célkitűzés: A helyi gazdaság fejlesztése

2.Célkitűzés: Helyi életminőség fejlesztése, kulturális programok támogatása

3.Célkitűzés: Biztonságos életér kialakítása, biztosítása

Az ÚMVP III. tengely jogcímeire a Leader egyesületnek még van pályázati forrása, így a fő célkitűzések az előző HVS-ből a következők:

1. Helyi turizmus ágazat fejlesztése különös tekintettel az ifjúsági és diákturizmusra, valamint az öko-, és agroturizmusra.
2. A helyi vállalkozások fejlesztése a környezeti fenntarthatóság és a munkahely teremtés maximális figyelembevételével.
3. Épített természeti-, és kulturális örökség megőrzése, fejlesztése.
4. Településfejlesztés, helyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése a helyi életminőség javítása érdekében.

1. Célkitűzés: A helyi termékek előállításának, feldolgozásának és forgalmazásának elősegítése a környezeti és gazdasági fenntarthatóság figyelembe vételével. Az akciócsoport területe intenzív versenyképes mezőgazdasági termelésre nem kifejezetten alkalmas. A térségre jellemző az aprófalvas településszerkezet, amely a rendelkezésre álló nagyszámú képzetlen munkaerő fizikai elhelyezkedését is meghatározza. Az ipari tevékenység nem jellemző és nem várható, hogy nagyszámú mikrovállalkozás települne be a településekre. Ugyanakkor megtalálhatók komoly hagyományokkal rendelkező helyi termékek és a terület alkalmas speciális minőségű helyi termékek előállítására. Ezért szinte az egyetlen lehetőség ezen termékek fenntartható módon történő előállításának fejlesztése, a belső piac megteremtése, a belső erőforrások optimális kihasználásával. Ezért támogatni kell a helyi gazdaság fejlődését az alapanyag előállítástól a feldolgozáson át a piacra jutásig. A támogatás elősegítheti a térségben folyamatosan növekvő munkanélküliség számának csökkenését, mely alapvető célunk ebben a célkitűzésben. A folyamat beindítása és gyorsítása érdekében nyitott portákat, mintagazdaságokat kell létrehozni, ahol nem csak bemutatókat, hanem képzéseket is kell szervezni az érdeklődők, termelők számára.

2. Célkitűzés: A helyi fiatalok identitástudatának és környezettudatosságának erősítése. A térség jövőjének záloga a fiatalok helyben maradása. Ennek érdekében olyan programokat kell kidolgozni és megvalósítani, amelyek az óvodától a felnőtté válásig segíti a fiatalokat a helyi értékek megismerésében, saját településük, térségük megszeretésében, környezetük megóvásában, jövőjük és boldogulásuk helyi megvalósításában.

3. Célkitűzés: Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete területén napról napra növekszik a bűnözések száma. Ennek érdekében a települések helyi értékeinek megóvását szem előtt tartva, szükségessé vált a település szintű közbiztonsági illetve vagyonvédelmi rendszer fejlesztése, térfigyelő kamerák kiépítése.

3.4. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései

Az Ipoly-menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete az egyes intézkedések és HPME-k kidolgozását az Irányító Hatóság által kiadott útmutató alapján végezte.

Ennek megfelelően gazdaságfejlesztésre a rendelkezésre álló forrásunk 65%-át allokáltuk.

A célkitűzéseinkre alapozva összesen 6 intézkedés fogalmazódott meg, melyek felosztását az alábbi ábra szemlélteti:

HVS	I.	Jövőkép					
	II. Célkitűzések	A		B			C
	III. Intézkedések	A1	A2	B1	B2	B3	C1
	LEADER Intézkedési terv	1.	2.	3.	4.	5.	6.

(A) A helyi gazdaság fejlesztése

(B) Helyi életminőség fejlesztése, kulturális programok támogatása

(C) Biztonságos élettér kialakítása, biztosítása